

УДК 378.016:908]:[378.096:327]] (477.83-25)

КРАЇНОЗНАВЧІ ДИСЦИПЛІНИ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ІЗ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Ігор Зінько, Олександра Федунь

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна, 79000, тел. (032) 231-46-56,
e-mail: igor_zinko@ukr.net, fedun_lesya@yahoo.com*

Розглянуто значення, завдання та досвід країнознавчої підготовки студентів факультету міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка. Розкрито функції країнознавчих дисциплін. Висвітлено структуру змісту головних країнознавчих дисциплін, розглянуто особливості вирішення проблем вдосконалення їхнього викладання та поєднання з блоками дисциплін спеціалізації напряму «міжнародні відносини». Проаналізовано можливості застосування нових підходів до країнознавчої підготовки студентів-міжнародників з урахуванням вимог вищої школи, ширшого використання міжпредметних зв'язків з метою формування високого рівня професійної компетенції фахівців із міжнародних відносин.

Ключові слова: країнознавство; країнознавчі дисципліни; міжнародне країнознавство; політична географія; міжнародні відносини.

Реалізація зовнішньополітичних пріоритетів України та зміцнення її позицій на міжнародній арені значною мірою залежать від високого рівня підготовки кваліфікованих фахівців із міжнародних відносин, які працюють у різноманітних державних, комерційних та громадських інституціях, репрезентують і відстоюють національні інтереси нашої держави за її межами. На сучасному етапі в Україні в умовах структурного реформування національної системи університетської освіти з метою її інтегрування в європейській освітній простір виникла проблема пошуку та застосування нових підходів до професійної підготовки фахівців із міжнародних відносин. Для її успішного розв'язання необхідне поглиблення теоретико-концептуального, методологічного, структурно-змістового та педагогічного забезпечення навчального процесу.

Фахівець з міжнародних відносин із високим рівнем кваліфікації, відповідно до європейських освітніх стандартів, повинен відповідати таким критеріям, як компетентність, інформаційно-аналітичне мислення, ерудованість, комунікабельність та ін., а також володіти системою базових знань з історії, політології, філософії, теорії міжнародних відносин тощо. Проте, як вважає проф. Крижанівський В. П., «однією з неодмінних умов професійного виконання дипломатом своєї місії є його належна країнознавча підготовка. Без такої підготовки не може бути достатньо ефективною ані інформаційно-аналітична та прогностична, ані комунікативна діяльність дипломатичного працівника» [4, с. 97].

Сьогодні у контексті динамічних трансформацій суб'єктів міжнародних відносин, їхніх специфічних ознак і ролі у світовій політиці та економіці зростає потреба в якісній країнознавчій підготовці фахівців-міжнародників та актуальність викладання країнознавчих дисциплін, які забезпечують комплексне вивчення геопросторових, історичних, політичних, правових, економічних, соціальних, культурних та етнорелігійних особливостей окремих країн і регіонів, допомагають зрозуміти суть суспільно-політичних та економічних перетворень, сприяють усвідомленню взаємозв'язків між політичними процесами та явищами як у світовому вимірі, так і на рівні континентів, регіонів, у двосторонніх відносинах та усередині окремих держав.

Упродовж останніх десятиліть в Україні зростає зацікавлення проблематикою підготовки бакалаврів і магістрів міжнародних відносин, яку досліджують вітчизняні науковці, зокрема, К. Долгош, Н. Замкова, А. Козак, Г. Копил, Ю. Якимчук та ін. Значний інтерес становлять результати досліджень учених, що вивчають та порівнюють теоретичний і практичний досвід зарубіжних держав у цій сфері, екстраполюючи його у площину національної системи вищої освіти (А. Борисенко, Н. Микитенко, В. Павлюк, В. Погребняк, О. Слоньовська, В. Третькота ін.). Низці питань країнознавчої підготовки фахівців-міжнародників в Україні присвячені наукові праці Н. Антонюк, В. Бабарицької, Г. Балабанова, І. Зінька, В. Копійки, В. Крижанівського, М. Мальського, В. Мартинюка, Р. Постолювського, С. Трохимчука, С. Трояна, О. Федунь та інших учених.

Результати аналізу теоретичних праць та інформаційних джерел, а також накопичений вітчизняний досвід професійної підготовки бакалаврів і магістрів міжнародних відносин засвідчують, що існує об'єктивна потреба у комплексному ґрунтовному дослідженні структурно-змістової складової системи країнознавчих дисциплін, їхнього місця у формуванні міжпредметних зв'язків, ролі у становленні світоглядних позицій та фахових умінь майбутніх спеціалістів.

Метою статті є аналіз структури, розкриття значення і з'ясування міжпредметних зв'язків країнознавчих дисциплін у системі підготовки бакалаврів та магістрів різних спеціальностей напряму «Міжнародні відносини», який сформувався на факультеті міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка, дослідження проблем вдосконалення структури та змісту цих дисциплін з урахуванням нових вимог вищої школи та викликів сьогодення.

Після Другої світової війни у багатьох країнах світу, насамперед у США та Західній Європі, у підготовці спеціалістів із міжнародних відносин важливою складовою вважали комплекс дисциплін, який згодом назвали *Regional Studies* або *Area Studies*, що в умовах Радянського Союзу, а згодом й незалежної України відповідав традиційному напряму підготовки спеціалістів – країнознавству. Останніми роками і в Україні цей напрям підготовки спеціалістів поступово почали називати регіональними студіями, або ж регіоназнавством, хоча використовують паралельно і традиційну назву.

«Area Studies» є міждисциплінарними галузями досліджень та підготовки спеціалістів, що відносяться до певних географічних, національних або культурних регіонів. Типові розділи навчальної програми містять історію, географію, політологію, соціологію, культурологію, мови та суміжні дисципліни. На відміну від традиційних культурологічних досліджень, сюди часто включають діаспору та еміграцію з району, економіку, політологію. Відтак у США та більшості країнах Європи сформувалися узагальнені напрями регіональних досліджень. Вони відомі під назвами Європейські, Американські, Африканські, Азійські, Тихоокеанські студії, складовими частинами яких є дослідження територіально менших регіонів, наприклад, Славістичні студії у структурі Європейських студій; як вужча спеціалізація сюди входять й Українські студії.

Зазначимо, що у багатьох країнах регіональні студії вивчають як предмети спеціалізації у структурі спеціальності «міжнародні відносини» на факультетах політології найвідоміших університетів. Однак за кордоном існують окремі університетські та науково-дослідницькі центри, які займаються виключно регіональними дослідженнями. Зокрема, такими прикладами може бути Токійський університет іноземних досліджень в Японії, у Великій Британії у структурі Лондонського університету успішно працює Школа Східних та Африканських студій, а в Оксфордському університеті авторитетною вважають Школу міждисциплінарних досліджень районів (SIAS) та Коледж Сент-Антоніо, які спеціалізуються на регіональних дослідженнях та проводять численні програми післядипломної освіти, реалізують дослідницькі проекти, що охоплюють різні регіони світу. Університет Джавахарлала Неру, штат Нью-Делі, – єдиний заклад, який робить величезний внесок у популяризацію міжнародних регіональних досліджень в Індії. У Німеччині створено Інститут GIGA (Німецький інститут глобальних регіональних досліджень), який займається виключно регіональними проектами.

У Польщі успішно працює низка науково-дослідних інституцій, які займаються аналітичними та прогностичними дослідженнями міжнародних відносин, значною мірою орієнтуючись на регіональні особливості світової політики, зокрема: Польський інститут міжнародних справ, Центр східних досліджень, Центр міжнародних відносин, Центр соціальних і економічних досліджень, Інститут Центрально-Східної Європи, Фондація імені Стефана Баторія та інші. В університетах країни провадять підготовку спеціалістів із міжнародних відносин з відчутним акцентом на країнознавчі дослідження (Варшава, Краків, Вроцлав, Люблін, Познань, Ополе та ін.).

Провідним вузом підготовки студентів-міжнародників та проведення різнопланових регіональних наукових досліджень у Російській Федерації є Московський державний інститут міжнародних відносин; академічними центрами проведення різнопланових регіональних досліджень є Інститут США та Канади, Інститут Європи та інші. У багатьох пострадянських державах також створені наукові інституції, що займаються країнознавчими дослідженнями.

Базовою наукою, що дала поштовх для розвитку країнознавства в Україні, довго вважали географію. Тривалий час багато спеціалістів дотримувалося думки, що «...країнознавство – це одна з географічних наук, що займається комплексним вивченням природи, історії, населення, економіки, культури і політики країн як великих територій. Країнознавчі дослідження проводяться на основі аналізу загальних закономірностей розвитку території, які вивчаються фізичною та економічною географією. В умовах НТР для країнознавства, як і для географії в цілому, стають властивими конструктивізм і системно-структурний аналіз» [3, с. 469]. Однак в умовах сучасних практичних потреб і новітніх суспільних викликів географію не можна вважати достатньою для розвитку сучасного країнознавства наукою, передусім для потреб міжнародних відносин. Зрозуміло, що поза предметними областями географії залишаються такі важливі для країнознавства сфери інтересів, як політична і правова система країни, економічна політика країни, формування і роль національних еліт, політична культура тощо.

На сучасному етапі країнознавство в Україні розвивається як синтетична наукова дисципліна, що органічно поєднує та узагальнює різноманітні дані про політичну, економічну, соціальну, культурологічну сфери життєдіяльності суспільства, світу загалом, окремих країн та регіонів. Предмет країнознавства стосується сфери інтересів різних природничих і суспільних наук: географії, політології, історії, економіки, демографії, культурології, релігієзнавства, етнології, мовознавства тощо. Відповідно, виокремлюють різні напрями країнознавства – географічне, історичне, економічне, політологічне, культурологічне, етнологічне, культурно-лінгвістичне, міжнародне та ін. [2, с. 13]. Власне такі вузькі напрями галузевого країнознавства з акцентом на предметне фахове зацікавлення викладають на відповідних факультетах класичних університетів – географічному, філологічному, іноземних мов, міжнародних відносин тощо.

У процесі підготовки фахівців-міжнародників у різних вищих навчальних закладах України особливе значення має міжнародне країнознавство, предмет якого істотно відрізняється від інших напрямів країнознавства. Його предметне поле включає комплекс чинників (географічних, історичних, геополітичних, соціально-економічних, культурних, духовно-релігійних, етнічних тощо), які значною мірою впливають на зовнішню політику держав і міжнародні відносини в регіональному або глобальному вимірах. Міжнародне країнознавство межує з такими дисциплінами, як суспільна географія, історія, філософія, політологія, економіка, соціологія, етнологія, регіоназнавство та ін. [5, с. 7]. Країнознавство поступово впроваджують як нормативну синтетичну дисципліну в підготовку усього спектра спеціалістів за напрямом «міжнародні відносини», тобто не лише для студентів-країнознавців, а й для політологів-міжнародників, міжнародних економічних відносин, міжнародної інформації, міжнародного права.

Теоретичні пошуки та прикладні країнознавчі дослідження вітчизняних і зарубіжних учених у другій половині ХХ ст., здійснені із застосуванням світосистемного та цивілізаційного підходів, значною мірою розширили

понятійно-категоріальний апарат, джерельну базу викладання та вивчення країнознавчих дисциплін, загалом зміцнили позиції та визначили популярність країнознавства як окремого міждисциплінарного напрямку дослідження. Досі активно дискутують з приводу визначення та виокремлення країнознавства як окремої науки з власними завданнями та методологією досліджень.

Наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. змінились концептуальні напрями наукових досліджень, оновлюється дискурс країнознавства як самостійної науки, формуються країнознавчі наукові та науково-методичні школи у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, Львівському національному університеті імені Івана Франка, Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки (м. Луцьк), Рівненському інституті слов'янознавства Київського славістичного університету, Національному університеті «Острозька академія», Карпатському університеті імені Августина Волошина та інших ВНЗ України. Особливу активність проявляють науковці та викладачі факультетів міжнародних відносин, де країнознавство послідовно переросло в окрему спеціальність.

Одним із освітніх центрів України, де активно розвивають країнознавство як окремий напрям наукових досліджень та провадять підготовку спеціалістів-країнознавців, є Львівський національний університет імені Івана Франка. Зокрема, зі створенням факультету міжнародних відносин (1992) базовою стала кафедра політичної географії і країнознавства. Згодом як окремий напрям професійної підготовки студентів-міжнародників започатковано країнознавство – міждисциплінарний науковий напрям, що аналізує та прогнозує розвиток держави, виходячи з комплексного впливу системи історичних, географічних, політичних, економічних, демографічних, етнорелігійних, культурних та інших чинників. З 1995 р. на факультеті міжнародних відносин студенти навчаються за спеціалізацією «Країнознавство» у рамках спеціальності «Міжнародні відносини»; 1996 р. тут відкрито окрему спеціальність «Країнознавство»; 2001 р. – кафедру країнознавства і міжнародного туризму, яка забезпечує викладання країнознавчих дисциплін для студентів усіх спеціальностей факультету.

До комплексу країнознавчих дисциплін, які викладають у Львівському університеті на факультеті міжнародних відносин, належить нормативний курс «Країнознавство», а також «Вступ до спеціальності «Країнознавство»», «Методи країнознавчих досліджень», «Туристичне країнознавство», «Основи регіоназнавства», «Зовнішня політика країн Європи», «Основи етнології» та дисципліни вільного вибору, зокрема, «Політична карта світу», «Діаспора і національні меншини у зовнішній політиці країни». Ці навчальні курси виконують різні функції, визначені їхньою метою, завданнями та особливостями предмета. Головне завдання країнознавчих дисциплін, з точки зору комплексного підходу, зводиться до пізнавальної, інформаційної, аналітичної, прикладної, систематизаційної, прогностичної та світоглядної функцій.

Зокрема, пізнавальна функція покликана допомогти студентам з'ясувати та засвоїти відомості про країни, їхнє геопросторове розташування, природні умови та ресурси, населення, господарство, культуру та соціальну організацію.

Повнота базових знань визначається рівнем вивчення та володіння матеріалом, що передбачений навчальними програмами. Завдяки успішному засвоєнню системи країнознавчих знань, студенти можуть сформувати певні вміння, навички та компетенції.

У контексті розуміння країнознавства як комплексної, синтезуючої науки з'ясовується суспільне значення іншої важливої функції країнознавчих дисциплін – інформаційної [4, с. 100]. Вона полягає у формуванні у студентів вміння самостійно знаходити, обробляти, узагальнювати, запам'ятовувати та використовувати широкий спектр інформаційних даних про країни і регіони, зокрема, географію, історію, економіку, культуру, релігію, тенденції й актуальні проблеми їхнього розвитку. Адже найголовніше на сучасному етапі – навчити студентів добре орієнтуватися в інформаційних потоках, ефективно використовувати різноманітні інформаційні ресурси.

Країнознавчі дисципліни мають велике прикладне значення, оскільки у навчальному процесі студенти самостійно використовують набуті знання, вміння і навички у конкретних тематичних дослідженнях країн та регіонів. Наприклад, характеризують політико-географічне чи економіко-географічне положення обраної держави, прогнозують трансформацію політичної системи країни та зміни у пріоритетах її зовнішньої політики тощо.

Обов'язковою складовою підготовки кваліфікованих фахівців із міжнародних відносин у Львівському національному університеті імені Івана Франка є нормативний курс «Країнознавство». Він структурно складається з суспільно-географічних дисциплін – «Політичної географії світу» та «Соціально-економічної географії зарубіжних країн», які викладають студентам усіх спеціальностей упродовж двох навчальних семестрів на першому році навчання.

«Політична географія» у навчальних планах факультету міжнародних відносин, включена як базова дисципліна від часу його створення (1992), стала одним із напрямів підготовки спеціалістів із міжнародних відносин та наукових досліджень викладачів факультету. Того часу заснована кафедра політичної географії і країнознавства – одна з базових кафедр у структурі факультету міжнародних відносин – була першою в Україні, де політична географія, проголошена провідним напрямом досліджень, отримала подальший розвиток у тісному поєднанні з суміжними дисциплінами. Від часу створення факультету й досі теоретичні знання основ політичної географії, засвоєні студентами на першому курсі навчання, є важливою теоретичною базою для належного вивчення інших нормативних дисциплін і дисциплін спеціалізації політичного, міжнародно-правового чи міжнародно-економічного характеру.

У першому семестрі студенти вивчають «Політичну географію», яка надає достатній обсяг об'єктивних знань про структуру політико-географічного простору, ключовими елементами якого є територіально-політичні системи різних рівнів (світ, регіони, субрегіони, держави та їхні територіально-адміністративні одиниці, залежні території з різним статусом, квазідержави тощо). Окрема тема курсу присвячена географії державно-територіального

устрою та місцевого самоврядування. Розглядаючи етнодемографічні проблеми, студенти з'ясовують політико-географічні аспекти етнічних і демографічних процесів, міжетнічних відносин, а також осмислюють їхнє державотворче значення; вивчають географію виборів та їхній вплив на політичне життя, критерії політичної відкритості держав, тенденції розвитку світового політичного процесу.

Формуванню у студентів уявлення про країну як територіальну соціально-економічну систему сприяє навчальна дисципліна «Соціально-економічна географія зарубіжних країн», яку вивчають у другому семестрі. Навчальна програма курсу передбачає вивчення природно-ресурсного та економічного потенціалу країн світу, населення, соціального комплексу, галузевої та територіальної структури господарства окремих держав, з'ясування місця країни у міжнародному поділі праці тощо. На основі вивченого матеріалу студенти самостійно оцінюють соціальні та економічні процеси у державах та світі, дають загальну соціально-економічну характеристику країни, визначають її місце у системі світогосподарських зв'язків.

Загалом вивчення курсу «Країнознавство» дає змогу засвоїти комплекс теоретичних знань про особливості різних країн, застосувати міждисциплінарне осмислення для аналізу поведінки та прогнозування позицій окремих держав у прийнятті тих чи інших рішень, сформувати базові світоглядні основи сприйняття сучасного світу в його динамічному суспільно-політичному та соціально-економічному розвитку, сприймати розмаїтість та взаємозалежність глобальних і регіональних процесів. Значною мірою цьому сприяє застосування у навчальному процесі синтезу як провідного загальнонаукового методу пізнання, що передбачає органічне поєднання різноманітних елементів політичної та соціально-економічної географії зарубіжних країн, а також історії, політології, економіки, соціології та інших суспільних дисциплін у впорядковану систему знань про країну і водночас покликаний творити нову якість – формувати цілісний, взаємообумовлений різними природними та суспільними чинниками образ держави.

Одним із базових предметів підготовки студентів-країнознавців є «Вступ до спеціальності»: його викладають у першому навчальному семестрі і вважають настановчою дисципліною для студентів спеціальності «Країнознавство», яка з першого курсу розкриває широку палітру напрямів, тематичних блоків, загальних схем країнознавчого дослідження. Від самого початку навчання за цією спеціальністю студентів ознайомлюють з неоднозначністю і суперечливістю трактування країнознавства як синтетичної міждисциплінарної науки, з широким набором типологічних підходів, загальних визначень найуживаніших понять і термінів. Курс має велике теоретико-прикладне значення, оскільки під час подальшого навчання студенти використовують набуті знання, вміння і навички у конкретному тематичному дослідженні. Завдання дисципліни полягає в ознайомленні студентів із принципами наукового країнознавства, історією становлення та розвитку країнознавчих досліджень, основними блоками суспільно-історичних, географічних,

демографічно-етнографічних, соціально-економічних, політичних, культурних, правових та ідеологічних складових розвитку країни. Під час вивчення курсу студентам розкривають логіку та причинно-наслідкові зв'язки між поставленими завданнями, використаними засобами та отриманими результатами у дослідженні країни (держави) як складного суспільно-історичного, соціально-економічного та політичного явища; вони з'ясовують основні підходи щодо аналізу місця та ролі країни у сучасних міжнародних відносинах.

Розуміння суті, вибору стратегії та пріоритетів зовнішньої політики держави, форм і методів її реалізації – одне з головних завдань підготовки спеціалістів з міжнародних відносин. Курс «Зовнішня політика країн Європи» є одним із базових у підготовці студентів за спеціалізаціями «Міжнародні відносини» і «Країнознавство».

У першому блоці курсу студенти вивчають та аналізують спільні проблеми європейської політики, зокрема, проблеми безпеки і миру, врегулювання регіональних конфліктів, проблеми захисту прав людини, економічного співробітництва, охорони довкілля, співробітництва у сферах науки, освіти, культури. Кілька тем присвячено ролі, організаційній структурі та напрямкам діяльності трансатлантичних, загальноєвропейських і субрегіональних організацій: НАТО, ЄС, ОБСЄ, Ради Європи, ЦСІ, ОЧЕС, СНД та ін.

Другий блок курсу присвячений розгляду зовнішньої політики окремих країн або груп країн. Студенти мають змогу проаналізувати динаміку та сучасний стан зовнішньої політики окремих країн Європи, з'ясувати правову основу, загальнополітичні, економічні, культурні чинники цієї політики як внутрішнього, так і міжнародного походження, проаналізувати позицію країни у міжнародних і регіональних організаціях, сучасний стан та проблеми двосторонніх відносин з країнами-сусідами, з політично та економічно впливовими державами світу, а також з Україною. Курс є інтегрованою навчальною дисципліною, що охоплює базові знання про історію, політику та економіку окремих європейських країн.

Курс за вибором студентів «Діаспора та національні меншини у зовнішній політиці країни» дає змогу ознайомитися зі значенням та практичним використанням проблематики національної діаспори та національних меншин у зовнішньополітичній стратегії та міжнародній діяльності держав світу; передбачає ознайомлення з теоретико-методологічним, філософсько-світоглядним, політико-правовим, історико-культурологічним розумінням сутності, особливостей формування та суспільного розвитку національних діаспор, їхньої ролі у формуванні відносин історичної батьківщини з державою теперішнього проживання.

Держави світу мають доволі відмінну практику національної політики, підтримки національної діаспори та формування цими чинниками своєї зовнішньої політики. Власне різноманітний міжнародний досвід впливу національної та діаспоральної політики на зовнішню політику становить предмет навчального курсу. Він містить викладання загальнотеоретичної та

методологічної частини, практики врахування проблематики національної діаспори та національних меншин у зовнішній політиці окремих держав світу та ширшого розгляду цього питання на прикладі зовнішньої політики України.

Навчальна дисципліна вільного вибору «Політична карта світу» презентує студентам історію формування (чотири періоди: стародавній, середньовічний, новий і новітній) та сучасний стан політичної карти світу як часовий і просторовий зріз розвитку світової територіально-політичної системи. Оскільки політична карта світу є складним політико-географічним явищем, що динамічно змінюється, то на перших заняттях студенти мають змогу ознайомитися з історичними етапами її формування. Під час навчання студенти осмислюють характер майбутніх змін політичної карти світу, який визначатиметься динамікою світового політичного процесу, тенденціями розвитку міжнародних відносин, геостратегіями окремих держав, етнокультурними процесами та міжетнічними відносинами у поліетнічних суспільствах, посиленням економічних, науково-технічних і культурних взаємозв'язків у контексті глобалізації між різними країнами і народами, що певною мірою робить виклик усталеним поняттям державного суверенітету, впливає на функціонування та роль політичних кордонів незалежних держав.

Загалом країнознавчі дисципліни тісно пов'язані між собою та з навчальними курсами соціально-гуманітарної, фундаментальної та професійної підготовки, зокрема, такими як: «Філософія», «Політологія», «Культурологія», «Релігієзнавство», «Історія міжнародних відносин», «Теорія міжнародних відносин», «Світова економіка», «Конфліктологія», «Міжнародні економічні відносини», «Міжнародне право» тощо. Невід'ємною складовою підготовки спеціалістів є викладання двох іноземних мов, а за власним бажанням студенти можуть обирати факультативне вивчення ще й додаткових іноземних мов.

У контексті сучасного реформування системи університетської освіти в Україні актуальною проблемою оптимізації усього навчального процесу студентів-міжнародників є підвищення рівня використання міжпредметних зв'язків на заняттях, під якими розуміють цільові та змістові збіги між різними навчальними дисциплінами. Інтенсивне застосування міжпредметних зв'язків передбачає розгорнутий перелік у тематичних програмах курсів понять узагальненого характеру та інтеграційних тем, використання викладачами методичних прийомів переносу знань, рекомендацію посібників із суміжних дисциплін, заохочення студентів до самостійної роботи та проблемного навчання, а також координацію навчально-методичної роботи викладачів. Такий підхід сприятиме зростанню результативності навчання, виробленню комунікативних умінь і навичок майбутніх фахівців із міжнародних відносин.

Базові принципи системності знань та конструктивізму під час викладання країнознавчих і суміжних дисциплін для студентів факультету міжнародних відносин у Львівському національному університеті сприяють забезпеченню послідовності та цілісності усього навчального процесу. Це, зокрема, проявляється не лише у вмінні студентів виокремити головні суперечності та проблеми суспільного розвитку, а й у здатності аналізувати шляхи

найоптимальнішого та ефективного їхнього розв'язання. Майбутній фахівець, маючи високий рівень країнознавчої компетенції, досконало володіючи двома-трьома іноземними мовами, здатний оцінити та передбачити можливі суспільні зміни у певній державі чи регіоні, осмислити позиції держав у сучасних міжнародних відносинах. У цьому контексті важливо більше уваги приділяти країнознавчій підготовці фахівців із міжнародних відносин, враховуючи не лише новітні тенденції наукових досліджень, а й сучасні вимоги національної системи університетської освіти, а також нові загрози та виклики у світовій політиці.

Висновки. Країнознавчі дисципліни допомагають студентам факультету міжнародних відносин добре засвоїти базові знання про окремі країни та регіони, навчитися їх систематизувати та узагальнювати, сформувані комплексне світоглядне мислення, виражено аналізувати історичні та сучасні суспільно-політичні й економічні трансформації як у світі загалом, так і в окремих країнах і регіонах, сформувані здатність творчо підходити до реалізації поставлених завдань, робити аргументовані висновки та прогнозувати тенденції розвитку складних і суперечливих суспільно-політичних процесів і явищ. Отже, країнознавчі дисципліни і надалі займатимуть чільне місце у навчальних програмах, адже високий рівень країнознавчої підготовки сприятиме формуванню належної професійної компетенції фахівців із міжнародних відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Зінько І.* Політична географія у системі підготовки фахівців з міжнародних відносин у Львівському національному університеті імені Івана Франка / І. З. Зінько, М. З. Мальський, Ю. С. Занько // *Львівська суспільно-географічна школа: історія, теорія, українознавчі студії: матеріали Всеукраїнської наукової конференції (19–20 листопада 2015 р.).* – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2015. – С. 317–320.
2. *Країнознавство: підручник* / В. П. Крижанівський, М. С. Дорошко, В. І. Головченко та ін.; за ред. М. С. Дорошка. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Київ: Знання, 2012. – С. – 439 с.
3. *Країнознавство* // *Українська радянська енциклопедія.* – 1980. – Т. 5. – С. 469.
4. *Крижанівський В. П.* Країнознавча підготовка міжнародника / В. П. Крижанівський // *Географія і туризм.* – 2010. – Вип. 5. – С. 97–103.
5. *Мартинюк В. О.* Теоретико-концептуальні засади сучасного країнознавства / В. О. Мартинюк, Р. М. Постоловський, С. С. Троян // *Теоретичні та прикладні проблеми країнознавства та краєзнавства: матеріали Першої Всеукраїнської науково-практичної конференції (24–25 квітня 2002 р.).* – Рівне: РІС КСУ, 2002. – С. 6–11.
6. *Трохимчук С. В.* Країнознавчі студії в добу глобалізації та регіональної інтеграції / С. В. Трохимчук, Н. І. Папіш., О. В. Федунь // *Теоретичні та прикладні проблеми країнознавства та краєзнавства: матеріали Першої Всеукраїнської науково-практичної конференції (24–25 квітня 2002 р.).* – Рівне: РІС КСУ, 2002. – С. 13–15.

*Стаття надійшла до редколегії 10.06.2017
Прийнята до друку 23.06.2017*

**AREA STUDIES DISCIPLINES IN THE SYSTEM OF PREPARATION OF THE EXPERTS
IN INTERNATIONAL RELATIONS****Igor Zinko, Oleksandra Fedun`**

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universitetska Str., Lviv, Ukraine, 79000, tel. (032) 231-46-56,
e-mail: igor_zinko@ukr.net, fedun_lesya@yahoo.com*

The structure, content and significance of area studies disciplines in the system of preparation of students of the Faculty of International Relations of Ivan Franko National University of Lviv are considered. International geography, the subject of which includes a set of factors (geographic, historical, geopolitical, economic, cultural, spiritual and religious, ethnic, etc.), which to a large extent determine foreign policy of states and international relations in the regional or global dimensions, occupies a special place in the higher educational institutions of Ukraine, in the process of educational and professional training of experts in international relations. The functions of area studies disciplines, in particular cognitive, informational, analytical, applied, systematising, forecasting and ideological, are revealed. The problems of improving the structure of these disciplines with the consideration of the requirements of higher education, the search and application of new approaches to area studies training of experts in international relations are highlighted. The interdisciplinary connections of area studies courses with other normative disciplines and disciplines of specialization of political, international legal or international economic character are established. It is noted that area studies courses should continue to play a prominent role in the educational programmes for the training of experts in international relations, taking into account the latest trends in scientific research, the whole system of university education, as well as the new threats and challenges in world politics.

Key words: area studies; regional studies disciplines; international geography; political geography; international relations.